

BESLUT

2022-12-12 Dnr: 22/02763

SAKEN

Val 2022: Valvakan, SVT1, 2022-09-11, kl. 20.00, inslag med presentation av resultat från Sveriges Television AB:s vallokalsundersökning; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

PROGRAMMET

SVT sände under kvällen för riksdagsvalet en valvaka med inbjudna experter och representanter för de olika riksdagspartierna. Kl. 20.00 presenterades resultatet från SVT:s vallokalsundersökning. Presentationen föregicks av en diskussion om vilka slutsatser om valutgången som historiskt har gått att dra utifrån undersökningen. En elektronisk skylt med följande text visades i bild.

Klockan 20 presenteras SVT:s vallokalsundersökning. Resultatet i den brukar ge en fingervisning om hur valet kommer sluta.

En programledare inledde presentationen av vallokalsundersökningen genom att säga följande.

Klockan är nu 20.00. Vallokalerna i Sverige har stängt och SVT kan presentera den stora vallokalsundersökningen.

Resultatet från vallokalsundersökningen presenterades därefter genom att de partier som enligt undersökningen beräknades nå riksdagsspärren redovisades i storleksordning. Det uppgavs också hur stor andel av rösterna som respektive parti hade fått i undersökningen. Programledarna förtydligade att det presenterade resultatet inte var ett slutgiltigt valresultat och att det såg ut att bli väldigt jämnt mellan partiblocken. Diskussionen om undersökningens tillförlitlighet fortsatte sedan.

En bit in i sändningen svarade en professor i statsvetenskap på frågan om vad det kunde ha för konsekvenser att vallokalsundersökningen publicerades medan det fanns personer som fortfarande stod i kö för att rösta. Professorn svarade bland annat att det rörde sig om få personer som fortfarande köade vid den aktuella tidpunkten, sett till de sju miljoner personer som röstat, och att huvudregeln var att vallokalerna skulle vara stängda.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anför i huvudsak följande.

Det var olämpligt och oförenligt med SVT:s krav på opartiskhet att publicera resultatet från SVT:s vallokalsundersökning när hundratusentals personer fortfarande köade för att rösta. I år förelåg en särskild situation då vallagen ändrats på ett sådant sätt att processen att rösta tog längre tid, något som SVT också kände till. Tidigare år har SVT väntat till vallokalernas stängning. Valresultatet var väldigt jämnt och publiceringen av vallokalsundersökningen riskerade att påverka utgången i valet. Undersökningen framställdes som ett faktiskt valresultat trots att den har låg tillförlitlighet.

Anmälarna har därtill synpunkter på att en programledare bar röda kläder samt på vilka gäster som var inbjudna till programmet.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför sammanfattningsvis följande.

SVT:s vallokalsundersökning, har genomfört intervjuer med väljare sedan 1991. En vallokalsundersökning innebär i korthet att utvalda väljare får besvara en enkät, 2022 var det 61 frågor, utanför röstningslokaler över hela landet. Fler än 11 000 väljare vid 105 vallokaler och 55 förtida röstningslokaler svarade på undersökningen 2022. Resultatet användes som analysunderlag under valkvällen och i eftervalsdebatten. Vallokalsundersökningen är ett samarbete mellan SVT, forskare från Kungliga Tekniska högskolan och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.

SVT anser att det tydligt framgick att det var just en vallokalsundersökning och inte ett ”skarpt” valresultat. Programledare och medverkande experter var också återkommande tydliga med att det inte rörde sig om ett valresultat. SVT anser vidare avseende sakligheten att det tydligt framgick i grafik och muntlig presentation vad som var siffror från vallokalsundersökningen och vad som var resultat utifrån räknade valdistrikt.

SVT har inte funnit stöd för uppgiften om att hundratusentals personer köade för att rösta kl. 20.00 när vallokalsundersökningen presenterades. SVT rapporterade om köer i samband med både förtidsröstning och under söndagen. Köerna berodde till stor del på förändringar i röstningsförfarandet efter ändringar i vallagen.

Redaktionen var i ständig kontakt med och bad alla SVT:s lokala redaktioner hålla utkik efter köer och larma på kvällen. Framåt vallokalernas stängning var det enligt deras uppgifter lugnt på de ställen där man tidigare under dagen rapporterat om köer. Undantagen var några ställen där det gick att "poströsta", bland annat vid Centralen i Stockholm, Örebro rådhus och Gustav Adolfs torg i Göteborg. Men även där sa rapporterna att köerna minskat ordentligt. Både SVT:s egna team runt om i Sverige och redaktionens kontakter med Valmyndigheten under kvällen visade på att det inte var ett omfattande problem med köer i samband med att vallokalerna stängde kl. 20.00. Valmyndigheten hade dock inget inrapporteringsystem på plats vad gällde köer. Rent praktiskt är det kommunerna som är ansvariga för röstningen i sina distrikt och dessa rapporterar till länsstyrelserna och vidare till Valmyndigheten. Redaktionens samlade bedömning var därför att det inte var problematiskt att presentera SVT:s valundersökning på det sätt som gjordes under kvällen.

Redaktionen har varit i kontakt med Valmyndigheten i samband med beredningen av detta yttrande för att få en bild av hur många som faktiskt röstade efter kl. 20.00. Enligt myndigheten fanns det under valkvällen ingen överblick över köernas omfattning när vallokalerna stängde. Myndigheten samlar under hösten in uppgifter från kommunerna om omfattningen. Köer vid några av de stora vallokalerna är inget unikt för detta val även om omfattningen var större än tidigare år. Det stämmer alltså inte att SVT aldrig tidigare presenterat vallokalsundersökningen medan det fortfarande fanns köer till enstaka vallokaler kl. 20.00.

Det finns ett stort informationsbehov hos publiken i samband med rösträkningen och vallokalsundersökningen ger ett kvalificerat underlag kring hur olika grupper röstat och hur väljarna rör sig mellan partierna. Undersökningen är en viktig del i den allsidiga information som ges i valvakan. Redaktionens gjorde bedömningen att informationsbehovet hos publiken var stort och därför valde SVT att publicera. SVT har svårt att se att de publicerade uppgifterna i vallokalsundersökningen, så som de presenterades, i sig skulle gynna någon part eller ett enskilt politiskt parti.

TIDIGARE AVGÖRANDE

Granskningsnämnden har i ett tidigare beslut fällt nyhetsinslag som sändes samma dag som kyrkovalet ägde rum och när vallokalerna fortfarande var öppna. Nyhetsinslagen handlade om att valkampanjerna inför kyrkovalet på internet hade blivit kaxigare. I inslagen visades bilder från ett ungdomsförbunds kyrkovalskampanj på Facebook och flera klipp från förbundets kampanjfilm. Inslagen innehöll också en intervju med förbundssekreteraren som uttalade sig om

förbundets kampanj. Nämnden, som konstaterade att inslagen sändes på valdagen för kyrkovalet och att vallokaler vid tidpunkten för de aktuella sändningarna fortfarande var öppna, ansåg att det inte var förenligt med kravet på opartiskhet att sända okritiska inslag med kampanjmaterial med politiska budskap på det sätt som skedde. Sändningen av inslagen vid den aktuella tidpunkten stred därför mot kravet på opartiskhet. (13/02040).

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Att publicera innehåll med politiskt budskap strax innan vallokaler stänger kan enligt granskningsnämndens praxis strida mot kravet på opartiskhet. I nu aktuellt ärende handlar publiceringen dock inte om ett sådant kampanjmaterial eller annat politiskt budskap som bedömts vara oförenligt med kravet. I stället var det fråga om en för publiken tydligt presenterad opinionsundersökning av de partier som klarat riksdagsspärren och hur stor andel av rösterna de fått i undersökningen. Det framgick vidare att undersökningen inte utgjorde ett slutligt valresultat.

När det gäller valet av tidpunkt för publiceringen av vallokalsundersökningen och frågan om den riskerade att påverka de tittare som ännu inte hade hunnit rösta konstaterar nämnden följande. Varken radio- och tv-lagen eller de villkor som ställts upp för SVT innehåller någon reglering av tidpunkten för publiceringar av opinionsundersökningar i relation till allmänna val. Det förhållande att publiceringen av vallokalsundersökningen gjordes medan vissa vallokaler alltså fortfarande var öppna för dem som stod i kö medför därför inte i sig att publiceringen strider mot de bestämmelser som gäller för sändningsverksamheten.

Att det i presentationen av undersökningen klockan 20.00 uppgavs att vallokaler i Sverige hade stängt, trots att vissa vallokaler fortfarande tog emot personer som stod i kö, var enligt nämndens mening inte heller missvisande på ett sätt som strider mot kravet på saklighet.

Mot denna bakgrund kan nämnden inte finna att publiceringen av vallokalsundersökningen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Vad anmälarna i övrigt anfört om programledares kläder och valet av gäster i studion medför inte heller att programmet strider mot dessa krav.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Tamara Mivelli.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	ULRIK VON ESSEN
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_0955e0bed3578778645838277ce379a76e
DATUM & TID:	2022-12-12 11:29:54 +01:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-12-12 11:30:01 +01:00
Ref: 57313SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)